

ಇತಿ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಗುಣದೋಷಂ ದರ್ಶನರತ್ನಂ ಧರತಭಾವೇನ |

ಸಾರಂ ಗುಣರತ್ನಾನಾಂ ಸೋಪಾನಂ ಪ್ರಥಮಂ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ || ೧೪೭ ||

ಅರ್ಥ :- ಎಲೈ ಮುನಿಯೇ ! ನೀನು 'ಇತಿ' ಎಂದರೆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವರೂಪದ ರತ್ನವನ್ನು ಭಾವ ಪೂರ್ವಕ ಧಾರಣಮಾಡು. ಇದು ಗುಣರೂಪದ ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರವಿದೆ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷರೂಪವೆಂದಿರದ ಮೊದಲು ಮೆಟ್ಟಿಲಿದೆ. ಎಂದರೆ ಹತ್ತುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಥಮ ಸೋಪಾನವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- (ಗ್ರಹಸ್ಥರ ದಾನ ಪೂಜಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಮುನಿಗಳ ಮಹಾವ್ರತ ಶೀಲಸಂಯಮಾದಿ ಗಳೆಂದು) ಅದೆಷ್ಟೋ ವ್ಯವಹಾರ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಅಂಗಗಳಿವೆ, ಅವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವು ಸಾರವಿದೆ, ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲವು ಸಫಲವಿವೆ, ಆದುದರಿಂದ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವನ್ನು ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯ ಉಪದೇಶವಿದೆ. || ೧೪೭ ||

ಯಾವ ಜೀವನು ಜೀವ ಪದಾರ್ಥದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರ ಭಾವನೆಮಾಡುವನು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವನು, ತನ್ನನ್ನು ಜೀವಪದಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅನುಭವದ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರತೀತಿ ಮಾಡು ತಾನೆ ಆನುಭವ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ಆ ಜೀವಪದಾರ್ಥವು ಹೇಗಿದೆಯೆಂಬುದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಕತ್ತಾ ಭೋಜ ಅಮುತೋ ಸರೀರಮಿತೋ ಅಣಾಇಣಿಹಣೋಯ |

ದಂಸಣಣಾಣುವಟಗೋ ಂಣಿದ್ಧಿಟೋ ಜಿಣವರಿಂದೇಹಿಂ || ೧೪೮ ||

ಕರ್ತಾ ಭೋಕ್ತಾ ಅಮೂರ್ತಃ ಶರೀರಮಾತ್ರಃ ಅನಾದಿನಿಧನಃ ಚ |

ದರ್ಶನಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗಃ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ ಜಿನವರೇಂದ್ರೈಃ || ೧೪೮ ||

ಅರ್ಥ :- 'ಜೀವ' ನಾಮದ ಪದಾರ್ಥವು ಕರ್ತೃವಿದೆ, ಭೋಕ್ತೃವಿದೆ, ಅಮೂರ್ತಿಕವಿದೆ, ಶರೀರ ಪ್ರಮಾಣವಿದೆ, ಅನಾದಿನಿಧನವಿದೆ, ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ ಉಪಯೋಗವುಳ್ಳದ್ದೆಂದೆಂದು ಜಿನವರೇಂದ್ರರಾದ ವಿತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞ ದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಇಲ್ಲಿ 'ಜೀವ' ನಾಮದ ಪದಾರ್ಥದ ಆರು ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಅವುಗಳ ಆಶಯ ಹೀಗಿದೆ—

೧) 'ಕರ್ತೃ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ನಿಶ್ಚಯನಯದಿಂದಂತೂ ಅಜ್ಞಾನ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಶುದ್ಧ ಭಾವಗಳ ಕರ್ತೃ ತಾನೇ ಇದೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರನಯದಿಂದ ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಮೊದಲಾದ ಪುದ್ಗಲ ಕರ್ಮಗಳ ಕರ್ತೃವಿದೆ ಹಾಗೂ ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ತನ್ನ ಶುದ್ಧಭಾವಗಳ ಕರ್ತೃವಿದೆ.

ಅನಾದಿನಿಧನ ಶರೀರಪ್ರಮಾಣ ಅಮೂರ್ತಿಕ ಮೇಣ್ಕರ್ತಾಭೋಕ್ತಾಮಲ್ಲದೆ |

ಜ್ಞಾನದರ್ಶನೋಪಯೋಗಮಯ ಜೀವನೆಂದು ಜಿನವರೇಂದ್ರ ಪೇಳಿರುವರು || ೧೪೮ ||

೧ 'ಜೀವೋ ಚಿದ್ಧಿಟೋ' ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

೨ 'ಜೀವಃ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ' ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

೨) 'ಭೋಕ್ತೃ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ನಿಶ್ಚಯನಯದಿಂದತೂ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನಮಯವಾದ ಚೇತನಾಭಾವದ ಭೋಕ್ತೃವಿದೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರನಯದಿಂದ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮದ ಫಲವಾದ ಆ ಸುಖ-ದುಃಖ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಭೋಕ್ತೃವಿದೆ.

೩) 'ಅಮೂರ್ತಿಕ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ನಿಶ್ಚಯದಿಂದತೂ ಸ್ವರ್ಗ, ರಸ, ಗಂಧ, ವರ್ಣ, ಶಬ್ದ ಇವು ಪುದ್ಗಲದ ಗುಣಪರ್ಯಾಯಗಳಿವೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿ ಅಮೂರ್ತಿಕವಿದೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮದಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ 'ಮೂರ್ತಿಕ'ವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೪) 'ಶರೀರಪ್ರಮಾಣ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ನಿಶ್ಚಯದಿಂದತೂ ಆಸಂಖ್ಯಾತಪ್ರದೇಶಿ ಲೋಕ ಪ್ರಮಾಣವಿದೆ, ಆದರೆ ಸಂಕೋಚ-ವಿಸ್ತಾರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಶರೀರಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ-ಪ್ರದೇಶಪ್ರಮಾಣದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.

೫) 'ಅನಾದಿನಿಧನ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ಪರ್ಯಾಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಮೇಲಂತೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ-ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದಾಗ್ಯೂ ದ್ರವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಅನಾದಿನಿಧನ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿತ್ಯ ಅವಿನಾಶಿಯಿದೆ.

೬) 'ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ ಉಪಯೋಗಸಹಿತ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ನೋಡುವ ತಿಳಿಯುವರೂಪದ ಉಪಯೋಗಸ್ವರೂಪ ಚೇತನಾರೂಪವಿದೆ.

ಅನ್ಯಮತಿಗಳು ಅನ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತರೂಪವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರ ನಿಷೇಧವನ್ನೂ ಈ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸಾಂಖ್ಯಮತಿಗಳು ಸರ್ವಥಾ ಅಕರ್ತೃವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಕರ್ತೃ' ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಅವರ ನಿಷೇಧವಿದೆ. ಬೌದ್ಧಮತಿಗಳು ಕ್ಷಣಿಕವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಬೇರೆಯಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಭೋಗಿಸುವವನು ಬೇರೆಯಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ 'ಭೋಕ್ತೃ' ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಇದರ ನಿಷೇಧವಿದೆ. ಯಾವ ಜೀವನು ಕರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಅದೇ ಜೀವನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆಂಬ ಕಥನದಿಂದ ಬೌದ್ಧಮತಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆಯ ನಿಷೇಧವಿದೆ. ಮೀನಾಂಸಕ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ಶರೀರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಮೂರ್ತಿಕವೆಂದೇ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ, 'ಅಮೂರ್ತಿಕ'ವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವರ ನಿಷೇಧವಿದೆ. ನೈಯಾಯಿಕ, ವೈಶೇಷಿಕ, ವೇದಾಂತಿ ಮೊದಲಾದವರು ಸರ್ವಥಾ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ 'ಶರೀರ ಪ್ರಮಾಣ'ವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವರ ನಿಷೇಧವಿದೆ. ಬೌದ್ಧಮತಿಗಳು ಸರ್ವಥಾ ಕ್ಷಣಸ್ಥಾಯಿಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ 'ಅನಾದಿನಿಧನ'ವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವರ ನಿಷೇಧವಿದೆ. ಸಾಂಖ್ಯಮತಿಗಳು ಜ್ಞಾನರಹಿತ ಚೇತನಾಮಾತ್ರವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ, ನೈಯಾಯಿಕ, ವೈಶೇಷಿಕರು ಗುಣ-ಗುಣಿಯ ಸರ್ವಥಾ ಭೇದ ಮನ್ನಿಸಿ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜೀವದ ಸರ್ವಥಾ ಭೇದ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ, ಬೌದ್ಧಮತದ ವಿಶೇಷ 'ವಿಜ್ಞಾನಾದ್ವೈತವಾದಿ'ಗಳು ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವನ್ನೇ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತಿಗಳು ಜ್ಞಾನದ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ 'ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಉಪಯೋಗಮಯಿ'ಯೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಇವರೆಲ್ಲರ ನಿಷೇಧವಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವಜ್ಞರು ಹೇಳಿರುವ ಜೀವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮನ್ನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮನ್ನಿಸಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ರುಚಿ, ಪ್ರತಿತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಜೀವವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅಜೀವ ಪದಾರ್ಥ ಕೂಡ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ, ಅಜೀವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೀವವೆಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತದೆ, ಅದುದರಿಂದ ಅಜೀವದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳಿದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಅದರ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಆಗಮದ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅಜೀವ ಪದಾರ್ಥದ

ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಇವೆರಡರ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಅನ್ಯ ಆಸ್ತವ, ಬಂಧ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರೆ, ನೋಕ್ಷ ಈ ಭಾವಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗಮದ ಅನುಸಾರ ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸನ್ಯಗ್ಧರ್ಶನದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. || ೧೪೮ ||

ಈ ಜೀವನು 'ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನ ಉಪಯೋಗಮಯ'ನಿದ್ದಾನೆ, ಅದರೆ ಅನಾದಿ ಪೌದ್ಗಲಿಕ ಕರ್ಮದ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಇವನ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನದ ಪೂರ್ಣತೆಯಿಲ್ಲ, ಅದುದರಿಂದ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನಗಳು ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲೂ ಅಜ್ಞಾನದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಇಷ್ಟ-ಅನಿಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿರೂಪವಾದ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ-ಮೋಹ ಭಾವಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕಲುಷಿತೆಯರೂಪದ ಸುಖ-ದುಃಖಾದಿ ಭಾವಗಳು ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಜೀವನು ನಿಜಭಾವನಾರೂಪವಾದ ಸನ್ಯಗ್ಧರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾದಾಗ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನ-ಸುಖ-ವೀರ್ಯದ ಘಾತಕಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳ ನಾಶಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಈಗ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ದಂಸೂಣಾಣಾವರಣಂ ಮೋಹನೀಯಂ ಅಂತರಾಯಕಂ ಕರ್ಮಂ |

ಣಿಟ್ಟವಣ ಭವಿಯಜೀವೋ ಸಮ್ಯಂ ಜಿಣಭಾವಣಾಜುತೋ || ೧೪೯ ||

ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಾವರಣಂ ಮೋಹನೀಯಂ ಅಂತರಾಯಕಂ ಕರ್ಮ |

ನಿಷ್ಠಾಪಯತಿ ಭವ್ಯಜೀವಾಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಜಿನಭಾವನಾಯುಕ್ತಃ || ೧೪೯ ||

ಅರ್ಥ :—ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರ ಜಿನಭಾವನೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಿರುವ ಭವ್ಯಜೀವನು ಜ್ಞಾನಾವರಣ, ದರ್ಶನಾವರಣ, ಮೋಹನೀಯ, ಅಂತರಾಯನೆಂಬ ಈ ನಾಲ್ಕು ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳ ನಿಷ್ಠಾಪನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಭಾವ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ದರ್ಶನದ ಘಾತಕವು ದರ್ಶನಾವರಣ ಕರ್ಮವಿದೆ, ಜ್ಞಾನದ ಘಾತಕವು ಜ್ಞಾನಾವರಣ, ಕರ್ಮವಿದೆ, ಸುಖದ ಘಾತಕವು ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮವಿದೆ, ವೀರ್ಯದ ಘಾತಕವು ಅಂತರಾಯ ಕರ್ಮವಿದೆ. ಇವುಗಳ ನಾಶವನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಜಿನಭಾವನೆಯನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ಎಂದರೆ ಜಿನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ, ಜೀವ-ಅಜೀವ ಮೊದಲಾದ ತತ್ತ್ವಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವನಾದ ಜೀವನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದುದರಿಂದ ಜಿನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಯಥಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಈ ಉಪದೇಶವಿದೆ. || ೧೪೯ ||

ಈ ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದಮೇಲೆ 'ಅನಂತಚತುಷ್ಟಯ'ಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಬಲಸೋಕ್ಪಣಾಣದಂಸೂ ಚತ್ತಾರಿ ವಿ ಪಾಯಂಡಾ ಗುಣಾ ಹೋಂತಿ |

ಣಿಟ್ಟೀ ಘಾಣಚಲುಕ್ಕೇ ಲೋಯಾಲೋಯಂ ಪಯಾಸೇದಿ || ೧೫೦ ||

ಆ ದರ್ಶನಾವರಣ ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಮೋಹನೀಯಾಂತರಾಯ ಕರ್ಮಗಳನು |

ಸದೆ ಬಡೆವನು ಭವ್ಯಜೀವ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರ ಜಿನಭಾವನಾ ಯುಕ್ತನಾಗಿ || ೧೪೯ ||

ಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನ ಸೌಖ್ಯಬಲವೆಂದೀ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುವವು |

ಆ ನಾಲ್ಕು ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳ ನಾಶದಿಂದ ಲೋಕಾಲೋಕವನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು || ೧೫೦ ||

ಬಲಸೌಖ್ಯ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಾನಿ ಚತ್ವಾರೋಃಪಿ ಪ್ರಕಟಾಗುಣಾಭವಂತಿ |
ನಸ್ತೇ ಘಾತಿಕತುಷ್ಟೇ ಲೋಕಾಲೋಕಂ ಪ್ರಕಾಶಯಂತಿ || ೧೫೦ ||

ಅರ್ಥ :—ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ನಾಲ್ಕು ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳು ನಾಶವಾದಮೇಲೆ ಅನಂತ ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಸುಖ ಮತ್ತು ವೀರ್ಯ (ಬಲ)ವೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾವಾಗ ಜೀವನಿಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳ ಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಮಲ ದಶೆಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ ಆಗ ಲೋಕಾಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿತ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದಮೇಲೆ ಅನಂತದರ್ಶನ, ಅನಂತಜ್ಞಾನ, ಅನಂತ ಸುಖ ಮತ್ತು ಅನಂತವೀರ್ಯವೆಂಬ ಈ 'ಅನಂತಚತುಷ್ಟಯ'ಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಅನಂತದರ್ಶನಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನಂತಾನಂತ ಜೀವಗಳನ್ನು, ಇವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅನಂತಾನಂತ ಗುಣಿತವಾದ ಪುದ್ಗಲಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮ-ಆಕಾಶ ಈ ಮೂರು ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಾಲಾಣು ಈ ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯತ್ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನಕಾಲ ಸಂಬಂಧದ ಅನಂತಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತ ಸುಖದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ತೃಪ್ತಿರೂಪನಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅನಂತಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಈಗ ಯಾವುದೇ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಅವಸ್ಥೆಯು ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅನಂತಚತುಷ್ಟಯರೂಪವಾದ ಜೀವನದ ನಿಜಸ್ವಭಾವವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾರ್ಥದಿಂದ ಜೀವನದ ಇಂಥ ಸ್ವರೂಪದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದೇ ಸಮ್ಯಕ್ ದರ್ಶನವಿದೆ. || ೧೫೦ ||

ಅನಂತಚತುಷ್ಟಯಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳೊಳಗಿಂದ ಕೆಲವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಣಾಣೀ ಸಿವ ಪರಮೇಶ್ಠೀ ಸಪ್ತಾಣ್ಡಾ ವಿಣ್ಡಾ ಚಲುಮುಹೋ ಬುದ್ಧೋ |
ಅಪ್ಪೋ ವಿ ಯ ಪರಮಪ್ಪೋ ಕಮ್ಮವಿಮುಕ್ಕೋ ಯ ಹೋಇ ಪುಂಡಂ ||

ಜ್ಞಾನೀ ಶಿವಃ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ವಿಷ್ಣುಃ ಚತುರ್ಮುಖಃ ಬುದ್ಧಃ |

ಆತ್ಮಾ ಅಸಿ ಚ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಕರ್ಮನಿಮುಕ್ತಃ ಚ ಭವತಿ ಸ್ಫುಟಿಮ್ || ೧೫೧ ||

ಅರ್ಥ : ಪರಮಾತ್ಮನು ಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದಾನೆ ಶಿವನಿದ್ದಾನೆ, ಪರಮೇಷ್ಠಿಯಿದ್ದಾನೆ, ಸರ್ವಜ್ಞನಿದ್ದಾನೆ, ವಿಷ್ಣುವಿದ್ದಾನೆ, ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿದ್ದಾನೆ, ಬುದ್ಧನಿದ್ದಾನೆ, ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ, ಪರಮಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮರಹಿತನಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—'ಜ್ಞಾನಿ'ಯೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಸಾಂಖ್ಯಮತಿಗಳು ಜ್ಞಾನರಹಿತ ಉದಾಸೀನ ಚೈತನ್ಯಮಾತ್ರವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರ ನಿಷೇಧವಿದೆ. 'ಶಿವ' ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಿದ್ದಾನೆ, ಹೇಗೆ ಸಾಂಖ್ಯ, ನೈಯಾಯಿಕ, ವೈಶೇಷಿಕರು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. 'ಪರಮೇಷ್ಠಿ'ಯಿದ್ದಾನೆ,

ಜ್ಞಾನಿ ಶಿವ ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಸರ್ವಜ್ಞನಿದ್ಧ ವಿಷ್ಣು ಚತುರ್ಮುಖ ಬುದ್ಧನಿಹಮ |

ತಾನೇ ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ಮೇಢ್ಢುರ್ಮವಿಮುಕ್ತನಿಹನೆಂಬುದನು ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳಿ || ೧೫೧ ||

ಅವನು ಪರಮ (ಉತ್ಕೃಷ್ಟ) ಪದದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಿದ್ದಾನೆ ಅಥವಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಇಷ್ಟತ್ವವು ಸ್ವಭಾವವಿದೆ, ಅನ್ಯಮತಿಗಳು ಯಾವುದನ್ನೋ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸರಮೇಷ್ಠಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. 'ಸರ್ವಜ್ಞ' ನಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಾಲೋಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರಕರಣದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಾತು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಅವರನ್ನು ಕೂಡ ಸರ್ವಜ್ಞರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. 'ವಿಷ್ಣು'ವಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಅವನ ಜ್ಞಾನವು ಎಲ್ಲ ಜ್ಞೇಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಿದೆ. ಅನ್ಯಮತದ ವೇದಾಂತಿ ಮೊದಲಾದವರು ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ.

'ಚತುರ್ಮುಖ'ವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಅರಹಂತರಿಗೆ ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ, ಇಂಥ ಅತಿಶಯವಿರುವುದರಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ಯ ಮತದವರು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಚತುರ್ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಅಂಥ ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಾವನೂ ಇಲ್ಲ. 'ಬುದ್ಧ' ನಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಜ್ಞಾತಾನಿದ್ದಾನೆ. ಬೌದ್ಧಮತದವರು ಕ್ಷಣಿಕವನ್ನು ಬುದ್ಧನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. 'ಆತ್ಮ'ನಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರಂತರ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನ್ಯಮತದ ವೇದಾಂತಿಗಳು ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಆತ್ಮನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. 'ಪರಮಾತ್ಮ'ನಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮನ ಪೂರ್ಣರೂಪ 'ಅನಂತಚತುಷ್ಟಯ'ಗಳು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮ ನಿದ್ದಾನೆ. ಕರ್ಮ ಆ ಆತ್ಮಸ್ವಭಾವದ ಘಾತಕಗಳಾದ ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಕರ್ಮವಿಮುಕ್ತ'ನಿದ್ದಾನೆ, ಅಥವಾ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವು ಯಾವುದೂ ಉಳಿಯದಿರುವುದರಿಂದ ಕೂಡ ಕರ್ಮವಿಮುಕ್ತನಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಂಖ್ಯಮತಿಗಳು, ನೈಯಾಯಿಕರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕರ್ಮರಹಿತವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕ ನಾನುಗಳಿವೆ. ಅನ್ಯಮತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದ ಹೆಸರನ್ನು ಒಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅವರ ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅರ್ಥವು ಕೆಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಅರಹಂತರ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ನಯವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬೇಕು. || ೧೫೧ ||

ಇಂಥ ದೇವನು ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಬೋಧಿ ಕೊಡಲೆಂದು ಈಗ ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಇಯ ಫಾಇಕಮ್ ಮುಕ್ಯೋ ಅಟ್ಠಾರಹದೋಸವಜ್ಜಿ ಓ ಸಯಲೋ |
ತಿಹುವಣಭವಣಪದೀವೋ ದೇಲು ಮಮಂ ಉತ್ತಮಂ ಬೋಹಿಂ ||೧೫೨||

ಇತಿ ಘಾತಿಕರ್ಮಮುಕ್ತಃ ಅಷ್ಟಾದಶದೋಷವರ್ಜಿತಃ ಸಕಲಃ |
 ತ್ರಿಭುವನಭವನಪ್ರದೀಪಃ ದದಾತು ಮಹ್ಯಂ ಉತ್ತಮಾಂ ಬೋಧಿನಾಂ || ೧೫೨ ||

ಅರ್ಥ :—ಈ ಪ್ರಕಾರ ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳಿಂದ ರಹಿತ, ಕ್ಷುಭೆ, ತೃಪ್ತೆ ಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಹದಿನೆಂಟು ದೋಷಗಳಿಂದ ರಹಿತ, ಸಕಲ (ಶರೀರಸಹಿತ) ಮತ್ತು ತ್ರಿಭುವನರೂಪದ ಭವನವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿತ ಮಾಡುವ

ಈ ರೀತಿ ಘಾತಿಕರ್ಮವಿಮುಕ್ತ ಹದಿನೆಂಟು ದೋಷವರ್ಜಿತ ದೇಹಸಹಿತ |
 ಮೂರು ಭುವನಭವನಪ್ರದೀಪರಮಗೆ ಉತ್ತಮ ಬೋಧಿಕರುಣಿಸಲಿ || ೧೫೨ ||

ಸಲುನಾಗಿ ಪ್ರಕೃಷ್ಟದೀವಿಗೆ ತುಲ್ಯ ದೇವನಿದ್ದಾನೆ, ಅವನು ನನಗೆ ಉತ್ತಮ ಬೋಧಿಯ (ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರದ) ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಲೆಂದು ಆಚಾರ್ಯ ಭಗವಂತರು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿದುನಂತೂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು, ಆದರೆ 'ಸಕಲ' ವಿಶೇಷಣದ ಅಶಯವೇನೆಂದರೆ - ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವ ಯಾವ ಉಪದೇಶವಿದೆ ಅದು ವಚನಗಳು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದಲ್ಲಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಚನದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಶರೀರವಿಲ್ಲದೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಅರಹಂತರ ಅವಸ್ಥಾನವು ಆಯುಕ್ತರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ಶರೀರಸಹಿತವಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸುಸ್ವರ ಮೊದಲಾದ ನಾನು ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ವಚನದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಅನೇಕ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕವಾದ ಉಪದೇಶವು ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಅವಸ್ಥಾನವು (ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯು) ಅನ್ಯಮತದವರ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಉಪದೇಶದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆಗ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಉಪದೇಶವು ಕೂಡ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. || ೧೫೨ ||

ಇಂಥ ಅರಹಂತ ಜಿನೇಶ್ವರರ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಯಾರು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಸಂಸಾರದ ಜನ್ಮರೂಪದ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜಿನವರಚರಣಂಬುರುಹಂ ನಮಂತಿ ಜೀ ಪರಮಭಕ್ತಿರಾಖಣ |
ತೇ ಜಮ್ಭವೇಲ್ಲಿಮೂಲಂ ಖಣಂತಿ ವರಭಾವಶಸ್ತ್ರೇಣ || ೧೫೩ ||
ಜಿನವರಚರಣಾಂಬುರುಹಂ ನಮಂತಿಯೇ ಪರಮಭಕ್ತಿರಾಗೇಣ |
ತೇ ಜನ್ಮವಲ್ಲಿಮೂಲಂ ಖನಂತಿ ವರಭಾವಶಸ್ತ್ರೇಣ || ೧೫೩ ||

ಅರ್ಥ :- ಯಾವ ಪುರುಷರು ಪರಮಭಕ್ತಿ ಅನುರಾಗದಿಂದ ಜಿನವರ ಚರಣಕಮಲಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾವರೂಪವಾದ 'ಶಸ್ತ್ರ'ದಿಂದ ಜನ್ಮ ಎಂದರೆ ಸಂಸಾರರೂಪದ ಬಳ್ಳಿಯ ಮೂಲವನ್ನು ಆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ (ಕೆತ್ತು ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ).

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಯಾರು ತಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆ-ರುಚಿ-ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆ ಜಿನೇಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರ ಸತ್ಯಾರ್ಥಸ್ವರೂಪವಾದ ಸರ್ವಜ್ಞ ವಿತರಾಗತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಭಕ್ತಿಯ ಅನುರಾಗದಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಆಗ ಇದು ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಚಿಹ್ನವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಇವರ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ, ಆಗ ಭವಿಷ್ಯ ಸಂಸಾರದ ವೃದ್ಧಿಯು ಇವರಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ. || ೧೫೩ ||

ಜಿನಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪುರುಷರು ಭವಿಷ್ಯಕರ್ಮದಿಂದ ಲಿಪ್ತರಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಏವ ಜಿನವರಚರಣಾಂಬುಜವ ಪರಮಭಕ್ತಿರಾಗದಿಂ ನಮಿಪನು |
ಅವನು ಜನ್ಮವಲ್ಲಿಮೂಲವನು ವರಭಾವಶಸ್ತ್ರದಿಂ ನಷ್ಟಮಾಡುವನು || ೧೫೪ ||

ಜಹ ಸಲಿಲೇನ ಣ ಲಿಪ್ಪ ಇ ಕಮಲಿನಿಪತ್ರಂ ಸಹಾವಪಯದೀಽ |

ತ್ರಹ ಭಾವೇನ ಣ ಲಿಪ್ಪ ಇ ಕಸಾಯವಿಸಖಹಿಂ ಸಪ್ಪುರಿಸೋ || ೧೫೪ ||

ಯಥಾ ಸಲಿಲೇನ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ಕಮಲಿನಿಪತ್ರಂ ಸ್ವಭಾವಪ್ರಕೃತ್ಯಾ |

೯ಥಾ ಭಾವೇನ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ಕಸಾಯವಿಷಯೈಃ ಸತ್ಪುರುಷಃ || ೧೫೪ ||

ಅರ್ಥ : - ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಕಮಲಪತ್ರವು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಜಲದಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸನ್ಯಗ್ಧೃಷ್ಟಿ ಸತ್ಪುರುಷನು ತನ್ನ ಭಾವದಿಂದಲೇ ಕ್ರೋಧಾದಿ ಕಷಾಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಸನ್ಯಗ್ಧೃಷ್ಟಿ ಪುರುಷನಿಗೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಮತ್ತು ಅನಂತಾನುಬಂಧಿ ಕಷಾಯದ್ವಂತೂ ಸರ್ವಥಾ ಅಭಾವವೇ ಇದ್ದು, ಅನ್ಯಕಷಾಯಗಳದ್ದು ಯಥಾಸಂಭವ ಅಭಾವವಿದೆ. ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಅನಂತಾನು ಬಂಧಿಯ ಅಭಾವದಿಂದ ಇಂಥ ಭಾವಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ಸರದ್ರವ್ಯಮಾತ್ರದ ಕರ್ತೃತ್ವದ ಬುದ್ಧಿಯಂತೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಶೇಷಕಷಾಯಗಳ ಉದಯದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಅವನ್ನು ಕರ್ಮದ ಉದಯದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಆದುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲೂ ಕರ್ತೃತ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆ ಭಾವಗಳನ್ನು ರೋಗದ ಸಮಾನವಾಗಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಭಾವಗಳಿಂದಲೇ ಕಷಾಯ-ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಜಲಕಮಲದಂತೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯ ಕರ್ಮದ ಬಂಧನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಸಾರದ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಆಶಯವಿದೆ. || ೧೫೪ ||

ಆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಭಾವಸಹಿತರಾದ ಸನ್ಯಗ್ಧೃಷ್ಟಿ ಸತ್ಪುರುಷರಿಂದಾಗಿ ಅವರೇ ಸಮಸ್ತಶೀಲ-ಸಂಯಮಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತರಿದ್ದಾರೆ, ಇತರರಿಲ್ಲವೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ತೇಂಚ್ಚಿಯ ಭಣಾಮಿ ಹಂ ಜೇ ಸಯಲಕಲಾಶೀಲಸಂಜಮಗುಣೇಹಿಂ |

ಬಹುದೋಷಾಣಾಮಾನಾಸೋ ಸುಮಲಿಣಚಿತ್ತೋ ಣ ಸಾವಯಸಮೋ ಸೋ ||

೨ತಾನೇವ ಚ ಭಣಾಮಿ ಯೇ ಸಕಲಕಲಾಶೀಲಸಂಯಮಗುಣೈಃ |

ಬಹುದೋಷಾಣಾಮಾನಾಸಃ ಸುಮಲಿನಚಿತ್ತಃ ನ ಶ್ರಾವಕಸಮಃ ಸಃ || ೧೫೫ ||

ಅರ್ಥ :—ಪೂರ್ವೋಕ್ತಭಾವಸಹಿತರಾದ ಸನ್ಯಗ್ಧೃಷ್ಟಿಪುರುಷರಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೀಲ-ಸಂಯಮಗುಣ ಗಳಿಂದ ಸಕಲಕಲೆ ಎಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಲಾವಂತರಿದ್ದಾರೆ ಅವರನ್ನೇ ನಾವು ಮುನಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ.

ಹೇಗೆ ಕಮಲಿನಿಯಪತ್ರ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ನೀರಿನಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗದು |

ಹಾಗೆ ಸತ್ಪುರುಷ ವಿಷಯಕಷಾಯಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತನಾಗನು ಭಾವದಿಂದ || ೧೫೪ ||

ಶೀಲಸಂಯಮಗುಣದಿಂದ ಸಕಲಕಲಾಧರನನು ಮುನಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ |

ಮಲಿನಪತ್ರ ವೇಣಿಪುಲದೋಷನಿಲಯನು ಶ್ರಾವಕಸಮಕೂಡ ಇಲ್ಲ || ೧೫೫ ||

ಯಾವನು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲ, ಮಲಿನಚಿತ್ತಸಹಿತ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ದೋಷಗಳ ಆವಾಸ (ಸ್ಥಾನ)ನಿದ್ದಾನೆ ಅವನಂತೂ ವೇಷಧಾರಣಮಾಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಶ್ರಾವಕನ ಸಮಾನನೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಯಾವನು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಶೀಲ (-ಉತ್ತರಗುಣ) ಹಾಗೂ ಸಂಯಮ (-ಮೂಲಗುಣ) ಸಹಿತನಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಮುನಿಯಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವನು ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಅವನ ಚಿತ್ತವು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದಿಂದ ಮಲಿನವಿದೆ ಮತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧಾದಿ ವಿಕಾರರೂಪದ ದೋಷಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ ಅವನಂತೂ ಮುನಿಯ ವೇಷಧಾರಣಮಾಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಶ್ರಾವಕನ ಸಮಾನನೂ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರಾವಕನು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದು ಮತ್ತು ಗೃಹಸ್ಥಾಚರಣೆಯ ಪಾಪಸಹಿತನಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವನ ಸರಿದೋರಿ ಯಾಗಿ ಆ ಕೇವಲ ವೇಷ ಮಾತ್ರವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವಂಥ ಮುನಿ ಕೂಡ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. || ೧೫೫ ||

ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಾಗಿ ಕಷಾಯಗಳರೂಪದ ಸುಭಟರನ್ನು ಜಯಿಸಿದವರೇ ಶೂರ-ವೀರರಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

**ತೇ ಧೀರವೀರಪುರಿಸಾ ಖಮದಮಖಗ್ಗೇಣ ವಿಪ್ಪುರಂತೇಣ |
ದುಜ್ಜಯಪಬಲಬಲುದ್ಧರಕಸಾಯಭಡ ಠಿಜ್ಜಿಯಾ ಜೇಹಿಂ || ೧೫೬ ||**

**ತೇ ಧೀರವೀರಪುರುಷಾಃ ಕ್ಷಮಾದಮಖಗ್ಗೇಣ ವಿಸ್ಪುರತಾ |
ದುರ್ಜಯಪ್ರಬಲಬಲೋದ್ಧತಕಷಾಯಭಟಾಃ ನಿರ್ಜಿತಾ ಯೈಃ || ೧೫೬ ||**

ಅರ್ಥ :—ಯಾವ ಪುರುಷರು ಕ್ಷಮೆ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಗ್ರಹರೂಪದ ವಿಸ್ಪುರಿತ ಎಂದರೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಮತ್ತು ಮಲಿನತೆಯಿಲ್ಲದ ಉಜ್ವಲವಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಜಯಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದಂಥ ದುರ್ಜಯ, ಪ್ರಬಲ ಹಾಗೂ ಬಲದಿಂದ ಉದ್ಧತವಾದ ಕಷಾಯರೂಪದ ಸುಭಟರನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಅವರೇ ಧೀರ-ವೀರ ಸುಭಟರಿದ್ದಾರೆ, ಅನ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಿಸುವವರಂತೂ 'ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸುಭಟರಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಿಸುವಂಥ ಶೂರ ವೀರರುಗಳಂತೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಇದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವಂಥವರು ವಿರಳರಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಮುನಿಪ್ರಧಾನರಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರೇ ಶೂರವೀರರುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಾಗಿ ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಚಾರಿತ್ರವಂತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಅವರು ನೋಕ್ಷ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಂಬ ಆಶಯವಿದೆ. || ೧೫೬ ||

ಯಾರು ಸ್ವಯಂ ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರರೂಪರಿರುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಇತರರನ್ನು ಕೂಡ ಅವುಗಳ ಸಹಿತ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ಧನ್ಯರಿದ್ದಾರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

**ನಿಜಧೀರವೀರ ಪುರುಷನವನಿ ಕ್ಷಮಾದಮರೂಪದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಖಡ್ಗದಿಂ |
ಅತೀಯ ಪ್ರಬಲ ಬಲೋದ್ಧತ ಕಷಾಯಸುಭಟರನು ಜಯಿಸಿದವನು || ೧೫೬ ||**

